

Ieder mens een kunstenaar? De BBK maakt het verschil!

Is er onderscheid te maken tussen amateurs en beeldend kunstenaars die als professionals geregistreerd zijn, is er sprake van grensvervaging en moeten amateurkunstenaars gelijk gesteld worden aan beroepskunstenaars, of wordt het tijd om het onderscheid tussen kunst en cultuur opnieuw te definiëren?

Door Henk Rijzinga, secretaris van de BBK

In prikkelende statements is in Gelderland een debat gevoerd over opheffing van grenzen tussen amateurskunst en de professionele kunst met de vraag welke betekenis dit heeft voor het kunst- en cultuurbeleid. De uitnodiging voor dit debat is op verzoek van Lux uit Nijmegen rondgestuurd.

Nijmegen! Ooit bakermat van vooruitstrevende ideeën en links gedachtengoed. De vraag rijst waar die zijn gebleven want deze discussie lijkt rechtstreeks voortgesprongen uit CDA-opvattingen over het opheffen van het verschil tussen kunst en cultuur. Want, hoe je het wendt of keert, er is een opmerkelijk overeenkomst met opvattingen van het Tweede Kamerlid mevrouw Van Vroonhoven-Kok. Zij hield tijdens de laatste kunstbegrotingsbehandeling een bijkans hartstochtelijk pleidooi voor meer ondersteuning van typische Hollandse cultuuruitingen. Let wel: geen pleidooi voor meer geld voor de kunsten, maar voor folklore, oude ambachten en andere amateuristische kunstbeoefening. Ook in de Volkskrant heeft zij haar ideeën breedvoerig de wereld ingestuurd. Politiek geraas. In wetenschappelijke kringen zou zo'n zienswijze ondenkbaar zijn, in een kunstdebat is kennelijk alles mogelijk.

Minister Plasterk (een wetenschapper) was terughoudend in zijn repliek en nu, een half jaar later, wordt in Gelderland

gehoor gegeven aan de oproep van De CDA-politica. Het beloofde een open discussie te worden, zonder grenzen, dus met veel vrijheid van meningsuiting en bijbehorende vooroordelen, maar het wordt echt bizar wanneer we deze gedachtendrang plaatsen tegen de achtergrond van toenemende armoede onder de professionele beroepsgenoten.

Trouwens, wie beslist over opheffing van dergelijke grenzen? De minister? En hoe moet hij dat dan doen? herziening van publieke middelen; handjeklap met toetsingscriteria; op advies van de Raad voor Cultuur? Kortom, een brug te ver dunkt me.

Het wordt tijd dat onze minister dezelfde moed toont als zijn collega Klink. Die heeft onlangs aangekondigd ferm te gaan optreden tegen niet-professionele geneesheren, kwakzalvers genoemd. Waar blijft onze sectorminister om branchevervuiling tegen te gaan?

Tijdens de komende ALV zal dit onderwerp, als thema voor reflectie op de huidige maatschappelijke beroepspositie ter discussie worden gesteld in een debat met een aantal gasten.

Ieder mens een kunstenaar. Natuurlijk, hypothetisch kan van alles, echter de werkelijkheid leert dat weinigen het

aandurven of kunnen (in Nederland circa 7.000). Niet verwonderlijk want het is een beroep met veel risico's, met nog meer onzekerheden en altijd met een ongewis bestaan. Sterker nog, de ware kunstenaar jongleert voortdurend met onzekerheden en zoekt, steeds opnieuw, de randen van zekerheden op. Daar is niet alleen talent voor nodig, het gaat bovenal om volharding en doorzettingsvermogen. Een beroeps beeldend kunstenaar, doorgaans ingeschreven bij de KvK, is een kleine zelfstandige die zich onderscheidt van andere ondernemers omdat hij/zij niet produceert voor een vragende markt, maar opereert in een zich afvragende markt van onzekere kunstkopers. Om zich te handhaven heeft de kunstenaar immer te maken met allerlei oordelen en moet hij bereid zijn zich bloot te stellen aan toetsingscriteria, ballotages en beoordelingscommissies. Geen perfect systeem (vriendjespolitiek blijft altijd mogelijk), echter wel een optelsom van kennis en ervaring die het kaf van het

koren kan onderscheiden. Het gaat tenslotte in de beeldende kunst niet over dat je 'iets' doet, maar wat je doet.

En juist dat maakt het verschil met hobbyisten.

Voor alle duidelijkheid en om misverstanden te voorkomen wil ik met nadruk opmerken dat de BBK niets tegen amateuristische kunstbeoefening heeft. Integendeel, de educatieve betekenis van onderricht aan leken kan immers leiden tot meer inzicht en begrip voor de complexiteit van beeldende kunst. Bovendien bieden de cursussen voor amateurs en workshops vele beroepskunstenaars de mogelijkheid om een bescheiden boterham te verdienen. Hopelijk geeft het ook vleugels tot meer museabezoek en aankopen van hedendaagse beeldende kunst van professionele kunstenaars. Helaas kan worden vastgesteld dat amateurs bij voorkeur kopen bij collega-amateurs. Dat is de werkelijkheid en dat zijn grenzen die al lang opgeheven hadden moeten zijn. Dus valt er nog een hoop te winnen. Daarnaast moet worden opgemerkt dat voor amateuristische kunstbeoefening circa twintig miljoen euro beschikbaar wordt gesteld uit de rijksbegroting, terwijl organisaties als de BBK, die de waarde en betekenis van hedendaagse beeldende kunst en kunstenaars voor onze samenleving voortdurend onder

publieke aandacht brengt - en daartoe promotionele activiteiten onderneemt – geen cent krijgt. Ook dat zijn grenzen en daartussen gaapt een kloof.

Een discussie aanzwengelen over het opheffen van grenzen is even potsierlijk als bizar.

Potsierlijk of niet, deze discussie begint serieuze vormen aan te nemen en lijkt een tendens te worden. Overigens niet alleen in de beeldende kunst, ook schrijvers als Komrij signaleren dat verschijnsel. Trouwens, wat te denken van het aantrekken van amateurs voor de gezondheidszorg en welzijn of in het onderwijs? Daarbij wil ik uiteraard nadrukkelijk onderscheid maken tussen vrijwilligers en amateurs met betaalde taken waarvoor zij niet zijn opgeleid.

Ieder mens een kunstenaar? Ieder mens wordt geboren als amateur want ik geloof niet in voorbeschikking. In een tamelijk langzaam proces bekwamen we ons in een beroep, beeldend kunstenaars niet uitgezonderd. Het behoort tot de zogenaamde vrije beroepen, niet of nauwelijks beschermd door wet. Dat is het risico van het vak. De kunstenaars moeten zelf opkomen voor de maatschappelijke erkenning van dit vak, hetzelfde geldt voor het

beschikbaar komen (en houden) van budgetten. Maar niemand zit dan op je te wachten, ook de amateurs niet. Bovendien heb ik nog nooit een amateur gezien of gehoord die, bijvoorbeeld in de Tweede Kamer, een pleidooi hield voor verruiming van subsidies voor professionele beeldend kunstenaars.

De BBK is er wel, dat is haar taak, en werkt op vele fronten om de belangen van onze sector te behartigen. Ook als het gaat om de kennelijke behoefte om de grenzen te slechten tussen amateurs en professionals. Want dat moet worden afgevoerd als miskennis van het complexe beroep van beeldend kunstenaar.

Maar let op: de discussie is gaande en de politiek luistert mee, te meer daar het agendapunt kunstbeleid toch al wordt ervaren als een lastig onderwerp. Ondanks het feit dat we niet hebben gevraagd om een dergelijke discussie moeten we het niet willen ontlopen. We zullen elke poging tot nivellering van de betekenis van dit beroep voor het, immer voortschrijdende inzicht over de menselijke beschaving, moeten bestrijden. Want, het neemt toe, alleen weet men niet hoe.